

Diskussionsunderlag om arbetet för ett mer enat, starkare och mer demokratiskt EU

2018/19:FPM52

Statsrådsberedningen

2019-06-04

Dokumentbeteckning

KOM (2019) 218

Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, Europeiska rådet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén: EU i maj 2019: för ett mer enat, starkare och mer demokratisk union i en allt mer osäker omvärld - Europeiska kommissionens bidrag till mötet mellan EU-27:s stats- och regeringschefer i Sibiu (Rumänien) den 9 maj.

Sammanfattning

Kommissionen presenterade den 30 april 2019 ett meddelande vars syfte var att utgöra diskussionsunderlag för toppmötet i Sibiu den 9 maj och förmedla den nuvarande kommissionens syn på vilka politikområden som bör prioriteras i EU:s nästa strategiska agenda. I underlaget presenteras fem politiska prioriteringar: ett EU som skyddar, ett konkurrenskraftigt EU, ett rättvist EU, ett hållbart EU och ett inflytelserikt EU. Kommissionen redogör också för vad man levererat under den strategiska agendan för 2014-2019 och sitt arbete med kommunikationsfrågor.

1 Förslaget

1.1 Ärendets bakgrund

Den 9 maj 2019 träffades EU:s stats- och regeringschefer för att diskutera EU:s framtid. Kommissionens ordförande Jean-Claude Juncker tog initiativ till toppmötet i sitt tal om unionens tillstånd den 13 september 2017 då han presenterade en färdplan med de viktigaste stegen mot ett mer enat, starkare och mer demokratiskt EU. Detta följde efter att kommissionen publicerat en

vitbok om EU:s framtid i mars 2017, där fem möjliga scenarion beskrivs, som lade grunden för en bred framtidsdiskussion. Sedan dess har ett stort antal aktörer som medlemsstater, organisationer, företag och enskilda medborgare deltagit i diskussionerna och uttryckt sin syn på EU:s framtid. Toppmötet i Sibiu utgjorde ett tillfälle att sammanfatta framtidsdiskussionen och inleda arbetet med att utforma EU:s nästa strategiska agenda för 2019-2024.

1.2 Förslagets innehåll

Underlaget består i huvudsak av tre delar, samt en bilaga. För det första en tillbakablickande sammanfattning av vad den sittande EU-kommissionen åstadkommit under den innevarande mandatperioden och vilken utveckling som skett på centrala områden, för det andra ett inspel till hur kommissionen anser att EU bör utvecklas de kommande fem åren utformat som fem huvudprioriteringar, samt för det tredje en överblick av kommissionens kommunikationsarbete.

Kommissionen utvärderar inledningsvis var Europa står idag med fokus på det ekonomiska läget. EU:s ekonomi återhämtade sig kraftigt under perioden 2014-2019 och bland de positiva trenderna kan noteras att ungdomsarbetslösheten minskat och att sysselsättningsgraden ökat. Skillnaden i BNP per capita mellan de mindre respektive mer utvecklade ekonomierna i EU har minskat då EU9 (länder som 2006 hade mindre än 75% av medlemsländernas genomsnittliga BNP per capita) haft en högre tillväxt än de övriga. Kommissionen lyfter också fram sitt arbete med att säkerställa genomförandet av EU-lagstiftning och upprätthållandet av konkurrenslagstiftningen.

När Jean-Claude Juncker tillträdde som kommissionens ordförande 2014 omsatte han den nuvarande strategiska agendan för 2014-2019 i tio politiska prioriteringar. I underlaget utvärderas vad kommissionen har levererat på dessa områden under genomförandet av agendan och hur politikutvecklingen borde beaktas vid framtagandet av nästa strategiska agenda. Juncker-kommissionen har under mandatperioden lagt fram 471 lagförslag och tog över ytterligare 44 stycken från den tidigare kommissionen. Av dessa totalt 515 förslag har 348 antagits eller överenskommit av ministerrådet och Europaparlamentet. Kommissionen noterar också att 90% av de förslag som antagits har godkänts med enhällighet i ministerrådet. Juncker-kommissionen lade fram långt färre förslag per år än den föregående kommissionen och denna fokuserade lagstiftningsagenda bidrog till uppfyllandet av den strategiska agendan. I bilagan till underlaget listas de 20 förslag som kommissionen anser varit de största framgångarna och 10 viktiga förslag som ännu är oavslutade.

Av de utmaningar EU står inför anser Kommissionen att fyra utvecklingstendenser utmärker sig särskilt, nämligen digitaliseringen, klimatförändringarna, den demografiska utvecklingen och att världen blir

alltmer multipolär. Hur EU förutser och förbereder sig för dessa utmaningar kommer att avgöra ifall de kan omvandlas till möjligheter.

2018/19:FPM52

Därefter följer Kommissionens politiska rekommendationer för EU:s nästa strategiska agenda för 2019-2024, som syftar till att göra EU till en mer enad, starkare och mer demokratisk union, i en alltmer osäker värld. Dessa baseras bland annat på de framsteg EU gjort de senaste åren och den framtidsdiskussion som Kommissionen tog initiativ till 2017 där medborgare kunnat delta i diskussionen både genom medborgardialoger och via debatt på nätet. Kommissionen anser att framtida åtgärder för att möta EU:s utmaningar bör fokusera på fem dimensioner:

1. **Ett EU som skyddar:** EU bör fortsätta arbetet med att skapa en effektiv europeisk säkerhetsunion och gå i riktning mot en verklig europeisk försvarsunion. Fokus bör ligga på de områden där samarbete har tydliga fördelar, som försvarsindustrin, forskning, cybersäkerhet, militär rörlighet, hybridhot och insatser i tredje land. EU behöver också agera mer aktivt när det gäller migration och anta en EU-strategi som bygger på delat ansvar och solidaritet mellan medlemsstaterna. Det behövs också samarbete med ursprungsländer och partnerländer, samt effektiv kontroll över EU:s yttre gräns.
2. **Ett konkurrenskraftigt EU:** EU behöver uppgradera, modernisera och fullt ut genomföra den inre marknaden. Framför allt på de svårare områdena, som tjänstesektorn, måste den inre marknaden stärkas. Forskning och innovation bör inriktas på de miljömässiga, sociala och ekonomiska omställningarna och samhällsproblemen. EU behöver investera i digital kapacitet och samarbeta för att främja EU-tillverkad artificiell intelligens. En modern industripolitik lyfts också fram som central, inklusive nya verktyg för att vidta åtgärder mot konkurrensstörningarna som kommer av utländsk statlig inblandning på marknaden. Den ekonomiska och monetära unionen bör fördjupas för att främja tillväxt och säkerställa ett hållbart välbefinnande. Dessutom behövs ett budgetinstrument för eurozonen införas i nästa långtidsbudget. Omvandlingen av den europeiska arbetsmarknaden behöver stödjas och vara rättvis.
3. **Ett rättvist EU:** EU måste fortsätta att nå resultat vad gäller den europeiska pelaren för sociala rättigheter. Fokus ska inte bara ligga på att skapa jobb utan även på jobb av hög kvalitet och tillgång till socialt skydd. En gemensam arbetslöshetsförsäkring kan också övervägas. Mer samarbete mellan EU och medlemsstaterna behövs om social inkludering och jämlikhet, bland annat genom att ta itu med regionala skillnader, minoriteternas behov, genusfrågor och den utmaning som en åldrande befolkning utgör. EU måste beslutsamt upprätthålla och främja de gemensamma värden som EU bygger på, bland annat rättsstatsprincipen. En rättvis och modern skattepolitik behövs, samt bra och tillgänglig hälso- och sjukvård. EU måste också stötta medlemsstaterna i att säkerställa

- tillgång till energieffektiva bostäder av hög kvalitet till rimliga priser.
4. **Ett hållbart EU:** EU:s ekonomi behöver moderniseras och övergå till hållbara konsumtions- och produktionsmönster. Insatserna för att bekämpa klimatförändringarna och hindra miljöförstörelsen måste stärkas, och EU måste uppnå sina klimatmål för 2030. Därför har kommissionen föreslagit att 25% av nästa långtidsbudget ska öronmärkas för klimatinvesteringar. EU behöver gå över till en mer resurseffektiv cirkulär ekonomi genom att främja grön tillväxt, bioekonomi och hållbara innovationer. Vidare behöver EU ta vara på energiunionens potential genom att lösa de stora återstående problemen, bland annat energitrygghet, hushållens och företagens energikostnader samt klimatpåverkan.
 5. **Ett inflytelserikt EU:** Det är viktigt att EU är enat för att kunna vara en stark global aktör. EU behöver vara ledande i världen genom konsekvent och starkt stöd för en multilateral regelbaserad världsordning, där FN står i centrum. EU bör också satsa på att utveckla starka förbindelser med nära grannar, på grundval av en klar och tydlig balans mellan rättigheter och skyldigheter. Detta inkluderar stöd för Västra Balkan och en trovärdig utvidgningspolitik, samt närmare samarbete med Afrika. En stärkt internationell roll för euron skulle också öka EU:s ekonomiska och penningpolitiska självständighet.

Avslutningsvis sammanställer kommissionen erfarenheter av sitt kommunikationsarbete och diskuterar utmaningen med att kommunicera effektivt i hela EU i en tid av tilltagande splittring och desinformation. Bland annat lyfts EU-institutionernas och medlemsstaternas gemensamma ansvar för kommunikation fram, och kommissionen efterlyser ett slut på tendensen att nationalisera framgångar och beskylla EU för misslyckanden. Det krävs också en enhetlig kommunikation och bättre koordination mellan EU-institutionerna och medlemsländerna, vilket kommissionen försökt uppnå genom en central kommunikationsstrategi. Deras bedömning är att det varit kostnadseffektivt och ändamålsenligt och kommissionen rekommenderar att central kommunikation används även efter 2020. Kommissionen betonar också vikten av att föra en ständig dialog med medborgarna och se till att det förs en tvåvägskommunikation. EU-institutionerna ska inte bara presentera sina prioriteringar utan också lyssna på medborgarnas tankar och förväntningar, genom medborgardialoger, samråd och nätkommunikation. Resultatet av medborgardialoger bör fungera som underlag vid utformning av EU-politiken.

Vad gäller desinformation och skydd av yttrandefriheten anser kommissionen att det krävs åtgärder på tre områden: verkningsfulla politiska åtgärder för att reglera innehålls- och tjänsteleverantörer på nätet, innovativ kommunikation för att bygga upp motståndskraft mot desinformation samt ett fortsatt försvar av mediernas frihet och mångfald. Bland annat har kommissionen uppmuntrat nätplattformar att ansluta sig till en

uppförandekod mot desinformation och lanserat en åtgärdsplan mot desinformation för att bygga kapacitet, exempelvis genom ett nytt system för tidig varning.

2018/19:FPM52

1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

Ej tillämpligt.

1.4 Budgetära konsekvenser / Konsekvensanalys

Ej tillämpligt.

2 Ståndpunkter

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Regeringen noterar kommissionens meddelande om dess syn på hur nästa strategiska agenda bör utformas. Nedan redogörs för svensk ståndpunkt i enlighet med statsministerns samråd med EU-nämnden den 8 maj inför det informella toppmötet i Sibiu den 9 maj.

Lösningen på många av de stora samhällsutmaningar vi står inför kräver samarbete och för Sverige är medlemskapet i den Europeiska unionen ett centralt fundament. Därför behövs en handlingskraftig union som kan ta sig an inte bara dagens utmaningar utan även morgondagens.

Ett demokratiskt, väl fungerande och handlingskraftigt EU: EU bör ta en ledande roll för att främja demokrati och stärka respekten för de mänskliga rättigheterna och rättsstatens principer i Europa och i omvärlden. Det finns en oroande utveckling inom EU som riskerar att försämra unionens förutsättningar att fungera effektivt och därmed minska dess attraktivitet. EU:s institutioner och medlemsstater måste därför agera starkt och gemensamt för unionens intressen.

EU ska vara ledande i klimatomställningen: EU ska ta både globalt ledarskap och eget ansvar för att möta klimatförändringar och främja hållbar utveckling. Utsläppen av växthusgaser måste minska ytterligare och energiomställningen fortsätta.

Stärkt konkurrenskraft och hållbar tillväxt för att säkra jobb i hela EU: EU bör utvecklas mot ett medborgarnas EU som bidrar till jobbskapande, social inkludering och rättvis konkurrens samt ordning och reda på Europas arbetsmarknader. Den fria rörligheten ska aldrig bli ett verktyg för lägre löner och sämre arbetsvillkor, utan ska utnyttjas för att skapa förbättrade villkor för både arbetstagare, konsumenter och företag, vilket kommer stärka hela ekonomin. Det behövs ett EU som är konkurrenskraftigt i en snabbt föränderlig värld och som genom digitalisering och andra verktyg tillvaratar

den potential som finns i världens största sammanhållna marknad. EU måste förbli öppet mot omvärlden och försvara EU:s principer om ett regelbaserat multilateralt handelssystem, fria och öppna marknader samt motverka protektionismen.

En rättssäker, human och långsiktigt hållbar gemensam migrationspolitik: EU bör fortsatt verka för att den gemensamma migrations- och asylpolitiken ska vara effektiv, rättssäker, långsiktigt hållbar, human och medge beslut av hög kvalitet som värnar asylrätten. Fler medlemsstater måste ta ett större ansvar än vad de hittills gjort. Åtgärder för att motverka grundorsaker till ofrivillig migration är viktiga. Det krävs ett nära samarbete med FN och andra internationella organisationer samt genuina och långsiktigt hållbara partnerskap med tredjeländer.

Ett säkert EU i en säker värld: Medborgarnas EU ser till att säkerheten tryggas, från inre och yttre hot. Förebyggande insatser baserade på ett nära och effektivt samarbete behövs för att möta hoten från terrorism, it-brottslighet och annan gränsöverskridande brottslighet. EU ska vara en stark utrikespolitisk aktör som tar globalt ansvar, värnar det folkrättsliga regelverket och står upp för multilateralism och den regelbaserade världsordningen. EU ska även vara en global aktör för jämställdhet och hållbarhet.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

Medlemsstaternas ståndpunkter är inte kända.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Institutionernas ståndpunkter är inte kända.

2.4 Remissinstansernas ståndpunkter

Förslaget har inte remitterats.

3 Förslagets förutsättningar

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Ej tillämpligt.

3.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen

Ej tillämpligt.

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Europeiska rådet förväntas anta EU:s strategiska agenda för 2019-2024 vid toppmötet den 20-21 juni.

4.2 Fackuttryck/termer